

σμοῦ», τῆς Μεταφυσικῆς, ποὺ στηρίζεται ἀπάνω στὴ μυστικὴ Ἐμπειρία, ὡς μόνη δυνατὴ μεταφυσικὴ γνώση καὶ μόνη πηγὴ μεταφυσικῆς γνώσης, καὶ συνεπῶς ὡς μόνη βάση τῆς δημιουργικῆς θεμελίωσης τῆς Μεταφυσικῆς. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Marcel βρίσκεται στοὺς ἀντίποδες τῆς θεωρητικῆς Φιλοσοφίας τοῦ Κάντ.

3. BERDIAEFF Nicolai Alexandrovitsch (1874 — 1948).
 Στὸ δρόμο τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Χριστιανικοῦ μυστικιστικοῦ Ὑπαρξισμοῦ βαδίζει καὶ ὁ Ρῶσσοσ ὑπαρξιστὴς φιλόσοφος Berdiaeff. Ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Berdiaeff εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Berdiaeff, μὲ τὰ ἴδια τὰ λόγια του, εἶναι «φιλοσοφία τῆς Ἐλευθερίας, φιλοσοφία τῆς δημιουργικῆς Ἐνεργείας, φιλοσοφία τοῦ Πρόσωπου, φιλοσοφία τοῦ Πνεύματος, φιλοσοφία τῆς Ὑπαρξης.» Φιλοσοφία καὶ Θεολογία καὶ Μυστικισμὸς. Κέντρο τῆς ὁ Χριστός. Ὁ Χριστός, στὸ νόημα τοῦ Berdiaeff, εἶναι ὁ ἀπόλυτος καὶ αἰώνιος Ἀνθρώπος. Ὁ Χριστός — Ἀνθρώπος ὑπάρχει ἀπὸ τὴν Αἰωνιότητα. Οἱ αἰώνιες πηγὲς τῆς ἀνθρώπινης Φύσης εἶναι μέσα στὸ Θεὸ — Ἀνθρώπο.

Ἡ Ἱστορία εἶναι θρησκεία καὶ μυστικισμὸς. Στὴν ἀπόλυτη πραγματικότητα ἡ Ἱστορία εἶναι ἡ Ἱστορία τῆς συνάντησης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀνθρώπου. Οὐσιαστικὸς σκοπὸς τῆς Ἱστορίας εἶναι ἡ ἐξύψωση, ἡ μεταμόρφωση καὶ ἡ θέωση τοῦ Ἀνθρώπου.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΠΑΝΩ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Τὸ γενικὸ συμπέρασμα τῆς ὅλης ἱστορικῆς ἐπισκόπησης τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν, ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τοῦ Κόσμου ἀπάνω στὸ δεύτερο θέμα τῆς θεωρίας τοῦ προβλήματος τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Θεοῦ, τὸ θέμα τῆς οὐσίας καὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, εἶναι τὸ συμπέρασμα, πὼς στὸ μάκροσ 2500 περίπου χρόνων τῆς Ἱστορίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Φιλοσοφίας εἶδαν τὸ φῶς τοῦ Κόσμου ἀπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ τρεῖς κυρίως φιλοσοφικὲς θεωρίες.

Καὶ οἱ θεωρίες αὐτὲς εἶναι οἱ θεωρίες τοῦ Ἀθεϊσμοῦ, τοῦ Πανθεϊσμοῦ καὶ τοῦ Θεϊσμοῦ. Ὁ φωτισμὸς τοῦ ὅλου προβλήματος τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδίως τοῦ θέματος τῶν ἀποδείξεων τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπαρξης τοῦ Θεοῦ ἐπιβάλλει τὴ γενικὴ θεώρηση τῶν θεωριῶν αὐτῶν.

1. ΑΘΕΪΣΜΟΣ. Ὁ Pascal (1623 — 1662) ἔχει τονίσει, πὼς ὁ Ἀθεϊσμὸς «φανερώνει δύναμη πνεύματος, ἀλλὰ μόνο ὡς ἓνα ὠρισμένο βῆθμό.» Ἡ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ τοῦ Ἀρχαίου Κόσμου καὶ τοῦ Νεώτερου Κόσμου μαρτυρεῖ, πὼς ὁ Ἀθεϊσμὸς εἶναι ἀπόδειξη πραγματικῆς ἀδυναμίας τοῦ Ἀνθρώπινου Πνεύματος καὶ τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς καὶ ἀλη-

θινῆς κατάπτωσης, παρακμῆς καὶ χρεωκοπίας τῆς ἀληθινῆς δοθῆς καὶ δημιουργικῆς Φιλοσοφίας. Ὁ Ἀθεϊσμός, στὴ γενικὴ φιλοσοφικὴ θεώρησή του, εἶναι μιὰ ἀπὸ τὲς μεγάλες πλάνες τοῦ Ἀνθρώπινου Πνεύματος. Πηγὴ τῆς πλάνης αὐτῆς εἶναι τὸ μεγάλο σφάλμα τῆς μεταφυσικῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Ὑλισμοῦ, ποὺ οἱ πιστοὶ τοῦ Ἀθεϊσμοῦ θεωροῦν ὡς τὴ μόνη δοθὴ ἀληθινὴ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία καὶ ὡς ἀπόλυτα ἀσάλευτη βάση τῆς ἀθεϊστικῆς κοσμοθεωρίας τους. Στ' ἀληθινὰ ἡ κοσμοθεωρία τοῦ Ὑλισμοῦ εἶναι ἡ πραγματικὴ βάση τοῦ Ἀθεϊσμοῦ. Ἀλλ' ἡ κοσμοθεωρία αὐτὴ τοῦ μεταφυσικοῦ Ὑλισμοῦ, ποὺ εἶναι πηγὴ καὶ ὄλων τῶν ἄλλων μορφῶν τοῦ Ὑλισμοῦ (Ψυχολογικοῦ, Ἠθικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Ὑλισμοῦ), σύμφωνα καὶ μὲ τὲς θεωρίες τῶν μεγαλύτερων φιλοσόφων ὄλου τοῦ Κόσμου καὶ ὄλων τῶν αἰώνων (βλ. τὸ πρὸ πάνω Κεφάλαιο τοῦ προβλήματος τῆς Ὑλης) καὶ μὲ τὰ γενικὰ πορίσματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα δὲν ἔχει καμμιά ἀπολύτως βασιμότητα.

Ὁ Ὑλισμὸς — Ἀθεϊσμὸς — ἡ μεγάλη πλὴγὴ τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὄλης τῆς Ἀνθρωπότητος — δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ ὑψωθῆ στὲς ὑψηλότερες σφαῖρες τοῦ ἀληθινοῦ δημιουργικοῦ Πνεύματος καὶ τῆς ὑψηλῆς σκοπιᾶς τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς θεωρίας τοῦ Κόσμου μέσα στὸν Ἄπειρο Χρόνο καὶ τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Ἀνθρώπινου ὄντος μέσα στὸ Σύμπαν καὶ τὴν Αἰωνιότητα. Ἡ μεγάλη πλάνη τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ μεταφυσικοῦ Ὑλισμοῦ (τοῦ Ὑλισμοῦ στὴν περιοχὴ τῆς Μεταφυσικῆς) ἔγκειται στ' ὅτι στὴ σφαῖρα τῆς Γνωσιολογίας, τῆς βάσης τῆς Μεταφυσικῆς, περιορίζεται μόνο στὴ θεωρία τοῦ γνωσιολογικοῦ ἢ γνωσιοθεωρητικοῦ Ἐμπειρισμοῦ καὶ θεωρεῖ τὴ γνώση τῶν Αἰσθήσεων (Sensualisme), τὴν αἰσθητηριακὴ ἐμπειρικὴ γνώση, ὡς μοναδικὴ καὶ ἀποκλειστικὴ πραγματικὴ πηγὴ τῆς ἀνθρώπινης Γνώσης καὶ τῆς Ἀλήθειας. Στ' ἀληθινὰ ὁ Ὑλισμὸς δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ ξεπεράσῃ τὰ ὄρια τοῦ γνωσιολογικοῦ Ἐμπειρισμοῦ καὶ ν' ἀνεβῆ στὸν κόσμον τοῦ ἀληθινοῦ δημιουργικοῦ Νοολογισμοῦ ἢ Πνευματολογισμοῦ, τῆς γνωσιολογικῆς θεωρίας, ποὺ θεωρεῖ τὸ Πνεῦμα, τὸ καθαρὸ δημιουργικὸ Πνεῦμα (δημιουργικὸ Λόγον) ὡς τὸ μοναδικὸ ἐνεργητικὸ καὶ δημιουργικὸ παράγοντα τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς — Ἱστορίας καὶ μοναδικὴ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς Ἀνθρώπινης Γνώσης καὶ τῆς ἀπόλυτης καὶ αἰώνιας Ἀλήθειας. Φυσικὴ συνέπεια τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς τοῦ Ὑλισμοῦ εἶναι ὅτι μένει μέσα στὰ ὄρια τοῦ Φαινομενισμοῦ (στὴν περιοχὴ τῆς Μεταφυσικῆς) καὶ καταλήγει στὸν ὕλιστικὸ Νατουραλισμὸ καὶ τὸν Ἀθεϊσμὸ καὶ δὲν εἶναι σὲ θέσση νὰ ὑψωθῆ στὲς σφαῖρες τῆς δοθῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς ἀληθινῆς Μεταφυσικῆς καὶ τῆς ἀπόλυτης ἀλήθειας τοῦ Θεϊσμοῦ.

Ὁ ὕλιστῆς — ἀθεϊστῆς εἶναι τὸ παθητικὸ, ἀδύνατο, ἀνάπηρο καὶ χρεωκοπημένο πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, ἐποχῆς πνευματικῆς παρακμῆς, ποὺ δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἰδῆ τὸ αἰώνιο φῶς τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς, τὸ φῶς τῆς ἀπόλυτης καὶ αἰώνιας ἀλήθειας τοῦ ἀστραφτεροῦ δημιουργικοῦ Λόγου. Στὴν ἀπόλυτη πραγματικότητα ὁ ὕλιστῆς — ἀθεϊστῆς εἶναι ἕνας ἀνάπηρος στὸ πνεῦμα καὶ στὴν ψυχὴ. Ἄπειροι εἶναι οἱ δρόμοι ποὺ ὀδηγοῦν τὸ φωτεινὸ πνεῦμα στὸ Θεό. Ὁ ὕλιστῆς — ἀθεϊστῆς δὲν ἔχει ἀπὸ τὴ Φύση τίς

ἀνώτερες ἐκεῖνες πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς δυνάμεις, ποὺ εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητες καὶ ἀναγκαῖες γιὰ ν' ἀνακαλύψῃ τοὺς δρόμους αὐτοὺς καὶ νὰ βαδίσῃ στοὺς δρόμους αὐτούς.

Ὁ ὕλιστὴς — ἀθεϊστὴς δὲν ἔχει πνευματικὰ μάτια γιὰ νὰ ἰδῇ τ' ὀλόλαμπρο ἀστραφτερὸ ἄπειρο κι' αἰώνιο πανόραμα τοῦ Σύμπαντος, τὸ θαῦμα θαυμάτων τῆς παντοδυναμίας, τῆς πανσοφίας καὶ τῆς πανδημιουργικότητος καὶ παντελειότητος τοῦ Θεοῦ, ποὺ γεννάει μέσα στὰ βάθη τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀπολύτου καὶ ἀπείρου θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ, τοῦ θρησκευτικοῦ δέους καὶ τῆς θρησκευτικῆς κατάνυξης κι' ἔκστασης καὶ λατρείας, ποὺ ἀνεβάζουν τὸ Πνεῦμα στὴν πρώτη πηγὴ του, τὸ Θεό.

Ὁ ὕλιστὴς — ἀθεϊστὴς δὲν ἔχει αὐτιά καὶ τὴ δύναμη ν' ἀκούσῃ τὴ θεία μουσικὴ συμφωνία τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς Αἰωνιότητος, τὴ μουσικὴ τῆς ἀπειρῆς αἰώνιας χορωδίας ὄλων τῶν ἀστρινῶν κόσμων, συστημάτων καὶ συμπλεγμάτων τοῦ Σύμπαντος καὶ ὅλης τῆς Δημιουργίας, ποὺ τραγουδάει καὶ ψέλνει τὴν αἰώνια μουσικὴ τῆς παντοδυναμίας, τῆς πανσοφίας καὶ τῆς παντελειότητος, τοῦ μεγαλείου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Θεοῦ. Ὅλα τὰ σύμπαντα τοῦ Ἀπείρου, ὅλοι οἱ ἄπειροι κόσμοι τῆς Αἰωνιότητος, ὅλοι οἱ οὐρανοὶ κι' ὅλοι οἱ ἄπειροι ἀστρινοὶ κόσμοι, ἡ Γῆ, ὁ Ἡλῖος, ἡ Σελήνη κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι πλανῆτες, ὅλα τ' ἄπειρα ἀστρινα συστήματα καὶ συγκροτήματα, ὅλα τ' ἀπόμακρα νεφελώματα κι' ὅλοι οἱ ἄπειροι Γαλαξίες μ' ὅλους τοὺς ἄπειρους σωρούς τῶν ἀστρινῶν κόσμων τοὺς εἶναι οἱ ἄπειρες φωνές, ποὺ συνθέτουν τὴν ἄπειρη θεία χορωδιακὴ μουσικὴ συναυλία τοῦ Ἀπείρου καὶ τῆς Αἰωνιότητος ποὺ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς μουσικὸς συνθέτης της, ἀρχιμουσικὸς διευθυντὴς της καὶ παγκόσμιος καὶ παναιώνιος ἐκτελεστὴς της.

Ὁ ὕλιστὴς — ἀθεϊστὴς εἶναι τὸ σκουληκι ὄλων τῶν σκουληκιῶν ὅλης τῆς Γῆς καὶ ὅλου τοῦ Κόσμου, ποὺ δὲν ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀκούσῃ μέσα στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του τὴ φωνὴ τῆς ἀπόλυτης κι' αἰώνιας ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ, τὴ φωνὴ τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ μέσα στὰ βάθη τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς καὶ Συνείδησης, κι' οὔτε νὰ ἰδῇ μέσα στὰ βάθη τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου τὸ φῶς τῆς ἠθικῆς συνείδησής του, «φῶς ἐκ φωτός» καὶ ἀστραπὴ ἀστραπῶν μέσ' ἀπὸ τὸ ἄπειρο κι' αἰώνιο φῶς τοῦ Θεοῦ.

Τὸ πνεῦμα τοῦ ὕλιστῆ — ἀθεϊστῆ, καταδικασμένο ἀπὸ τὴν κοσμικὴ μοίρα του, τὴ μοίρα τοῦ σκουληκιῦ, νὰ χαμοσέρονται ἀπάνω στὴ Γῆ, δὲν μπορεῖ νὰ ὑψωθῇ στοὺς οὐρανοὺς τοῦ Ἀπολύτου καὶ τοῦ Αἰωνίου, τοὺς οὐρανοὺς τῆς ὑπερκόσμιας θείας Μεταφυσικῆς, ποὺ ἀποκαλύπτει ὅλους τοὺς κόσμους τοῦ ἀπολύτου ἀπείρου κι' αἰωνίου πνευματικοῦ ὄντος, τοὺς κόσμους τῶν ἀπολύτων, παγκοσμίων καὶ παναιωνίων Ἰδεῶν — Ἀληθειῶν — Ἀξιῶν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄθεος ἀγνοεῖ τὸ Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς ἀγνοεῖ τὸν ἄθεο.

2. ΠΑΝΘΕΪΣΜΟΣ. Στὴν Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητος εἶδαν τὸ φῶς τοῦ Κόσμου δύο μορφές Πανθεϊσμοῦ, ὁ νατουραλιστικὸς ἢ ὕλιστικὸς Πανθεϊσμὸς καὶ ὁ σπιριτουαλιστικὸς ἢ ἰδεαλιστικὸς Πανθεϊσμὸς. Ὁ πρῶτος Πανθεϊσμὸς εἶναι μεταφυσικὸς Μονισμὸς. Ἀρχὴ

του τὸ Πᾶν — Ἐν. Κατάληξή του ὁ ὑλιστικὸς Μονισμὸς. Τὸ Πᾶν — Ἐν εἶναι ὕλη. Στὸ νόημα τοῦ ὑλιστικοῦ Πανθεϊσμοῦ ὁ Θεὸς καὶ ὁ Κόσμος ταυτίζονται ἀπόλυτα καὶ εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτό, μιὰ οὐσία. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Κόσμος καὶ ὁ Κόσμος εἶναι ὁ Θεός. Ἀπόλυτη πραγματικότητα εἶναι μόνο ἡ Φύση, ἡ «Θεία Φύση», κατὰ τὸν ὅρο τῶν πιστῶν τῆς μορφῆς αὐτῆς τοῦ Πανθεϊσμοῦ. Στὸ βάθος ἡ μορφή αὐτῆ τοῦ Πανθεϊσμοῦ εἶναι μιὰ ποιητικὴ μορφή τοῦ Ἑλισμοῦ — Ἀθεϊσμοῦ. Ἡ «ὕλική Φύση», ὁ ὑλικὸς φυσικὸς Κόσμος, στολίζεται καὶ ἐξωραΐζεται, μὲ τὰ αἰῶνια θέλητρα καὶ τὴ θεία μαγεία καὶ γοητεία τοῦ ποιητικοῦ Λόγου, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς «θεία Φύση». Στὴν πραγματικότητα ὅμως εἶναι τελείως ἀπαράλλαχτη ἡ ἴδια ἡ Φύση, ἡ ὑλική Φύση, στὸ νόημα τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ μονιστικοῦ Ἑλισμοῦ καὶ τοῦ Ἀθεϊσμοῦ.

Στὴν Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας τῆ μορφῆ αὐτῆ τοῦ Πανθεϊσμοῦ στὴν Ἀρχαιότητα ἔδωσε ἡ μεταφυσικὴ τῶν Στωϊκῶν — μιὰ μορφή τῆς μεταφυσικῆς τῶν Χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς παρακμῆς — καὶ στὰ Νεώτερα Χρόνια ἡ μεταφυσικὴ τοῦ Σπινόζα. Ὁ Πανθεϊσμὸς τοῦ Σπινόζα, γιὰ τοὺς λόγους τοῦ ἀναπτύχθηκαν στὸ Β'. Μέρος (σελ. 110 — 113), στὸ βάθος εἶναι μιὰ μορφή τοῦ Ἑλισμοῦ καὶ Ἀθεϊσμοῦ καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ σὲ τελεία ἀντίθεση πρὸς τὸ Θεϊσμὸ καὶ τὸ Χριστιανισμό.

Ἡ δεύτη μορφή τοῦ Πανθεϊσμοῦ εἶναι ἡ μορφή τοῦ σπιριτουαλιστικοῦ ἢ ἰδεαλιστικοῦ Πανθεϊσμοῦ, τοῦ Πανθεϊσμοῦ ὅλης τῆς Ἀρχαίας ἰδεαλιστικῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ στὰ Νεώτερα Χρόνια τῆς Φιλοσοφίας τῶν φιλοσόφων Fichte, Schelling, Hegel, Fescher, Bergson κ.ά.

Κατὰ τὴ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία τῶν σπιριτουαλιστῶν πανθεϊστῶν τὸ Πᾶν εἶναι Ἐν, ἀλλὰ τὸ Πᾶν — Ἐν εἶναι πνευματικὸ καὶ μόνο πνευματικὸ καὶ ὄχι ὑλικό. Ὁλος ὁ Κόσμος εἶναι ἓνα ἑνιαῖο σύστημα καὶ συγκρότημα ἀπειρῶν πνευματικῶν οὐσιῶν, μορφῶν τοῦ Πνεύματος.

Ἡ δεύτη αὐτῆ μορφή τοῦ Πανθεϊσμοῦ δὲν εἶναι σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸ Θεϊσμὸ καὶ στὸ βάθος εἶναι σὲ ἁρμονία μὲ τὸ Χριστιανισμό.

Καὶ τὴν ἀλήθεια αὐτῆ διακηρύσσει καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (βλ. σελ. 324). Ἡ μόνη διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ σπιριτουαλιστικὸ Πανθεϊσμὸ καὶ τὸ Χριστιανικὸ Θεϊσμὸ ἔγκειται στ' ὅτι ἡ κοσμοθεωρία τοῦ πρώτου εἶναι μονιστικὴ ἢ ἐνιστικὴ καὶ θεωρεῖ τὸ Σύμπαν ὡς Ἐν, ἀλλὰ πνευματικὸ, ἐνῶ ἡ κοσμοθεωρία τοῦ δευτέρου εἶναι δυϊστικὴ καὶ στὸ νόημά της ὁ Θεὸς εἶναι ὑπερβατικὸς, πέρα καὶ ἔξω καὶ ἀπάνω ἀπὸ τὸν ὑλικὸ Κόσμο.

Ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια, στὰ μάτια τοῦ στοχαστῆ τῶν στοχασμῶν αὐτῶν, εἶναι στὴν ἀπόλυτη ἐνότητα καὶ ἁρμονία στὸ βάθος τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Θεϊσμοῦ καὶ τοῦ ἀπολύτου μονιστικοῦ σπιριτουαλιστικοῦ ἢ ἰδεαλιστικοῦ Πανθεϊσμοῦ. Ἡ θεωρία τῆς ἐνότητας τῶν δύο αὐτῶν κόσμων εἶναι ἀπάνω ἀπὸ τὴν κοσμοθεωρία τοῦ μεταφυσικοῦ Ἀυϊσμοῦ. Ἡ κοσμοθεωρία αὐτῆ θεωρεῖ μόνο ἓνα μέρος τοῦ Κόσμου ὡς πνευματικὸ, ἐνῶ ὁ μονιστικὸς Σπιριτουαλισμὸς θεωρεῖ ὅλο τὸν Κόσμο ὡς πνευματικὸ.

3. ΘΕΪΣΜΟΣ. Ἡ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία τοῦ Θεϊσμοῦ (Πλάτων, Χριστιανικὴ Θρησκεία, Ἅγιος Ἀβγουστίνος, Ἅγιος Θωμᾶς, Descartes, Κάντ κ.ἄ.) στηρίζεται στὴ θεωρία τοῦ Θεοῦ ὡς προσωπικοῦ. Ὁ Θεός, στὸ νόημα τοῦ Θεϊσμοῦ, εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ καὶ αἰτία ὅλου τοῦ Κόσμου. Δὲν εἶναι ἐνυπαρχτικὸς ἢ ἐνδοκοσμικὸς (immanent), ὅπως δέχεται ὁ ὑλιστικὸς Πανθεϊσμός, ἀλλ' ὑπερκοσμικὸς, ὑπερφυσικὸς, ὑπερβατικὸς (transcendent).

Ἡ κοσμοθεωρία τοῦ Θεϊσμοῦ εἶναι δυϊστικὴ. Δέχεται δύο πρῶτα στοιχεῖα, δύο πρῶτες ἀρχές τοῦ Κόσμου, δύο οὐσίες, τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν Ὑλῃ. Ἄβυσσος χωρίζει τὸ Θεὸ ἀπὸ τὸν Κόσμο. Ὁ Θεὸς εἶναι ἄυλος, καθαρὸ πνεῦμα. Ὁ Κόσμος εἶναι ὑλικός. Ὑλῃ καὶ μόνο ὕλῃ. Ὁ Θεός, στὸ νόημα τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Θεϊσμοῦ, εἶναι τὸ ὑπέρτατο, ὁλοζώντανο, ἀπόλυτο, ἄπειρο καὶ αἰώνιο πνευματικὸ προσωπικὸ ὄν. Ὁ δημιουργὸς ὅλου τοῦ Κόσμου κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσή του¹.

Οἱ οὐσιαστικὲς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, στὸ φῶς τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Θεϊσμοῦ, εἶναι δύο εἰδῶν. Ὀντολογικὲς ἢ μεταφυσικὲς καὶ ἠθικὲς. Μεταφυσικὲς εἶναι οἱ ιδιότητες τῆς παντελειότητος, ἀπὸ ὄντολογικὴ ἀποψη, οἱ ιδιότητες τῆς παντοδυναμίας, τῆς παντογνωσίας ἢ πανσοφίας, τῆς δημιουργικῆς ἐλευθερίας, τῆς πανδημιουργικότητος. Ὁ Θεός, ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ τῆς θεϊστικῆς Μεταφυσικῆς, εἶναι τὸ ἀπόλυτο, ἄπειρο καὶ αἰώνιο πνεῦμα, ἀπόλυτη καὶ αἰώνια Ἀλήθεια, ἄπειρη δύναμη, ἄπειρη ἐνέργεια, ἄπειρη ἐλευθερία, ἄπειρη δημιουργία, ἄπειρη ζωὴ (ἀθανασία), ἄπειρη εὐδαιμονία. Ὁ Θεός, ὡς τὸ Ἄπειρο, δὲν ἔχει οὔτε ἀρχή, οὔτε τέλος, δὲν εἶναι μέσα στὸ Χρόνο, εἶναι ἀπάνω, ἔξω καὶ πέρα ἀπὸ τὸ Χρόνο, εἶναι ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος, εἶναι ἡ ἴδια ἡ Αἰωνιότητα.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ἠθικῆς οἱ οὐσιαστικὲς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ ιδιότητες τῆς ἄπειρης ἠθικῆς παντελειότητος του. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ ὁ Θεός εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἄπειρη καὶ αἰώνια ἠθικότητα καὶ ἀρετή, ἄπειρη καλωσύνη, ἄπειρη ἀγάπη πατρικὴ καὶ στοργὴ γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο. Ὁ ἀληθινὸς πατέρας ὅλου τοῦ Κόσμου. Καὶ ὡς πατέρας ὅλου τοῦ Κόσμου ὁ Θεός εἶναι ἄπειρη ἀγάπη καὶ πρόνοια γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο τῶν ἀπὸ θεῖα ἀγάπη καὶ πρόνοια δημιουργημάτων τῆς παντοδυναμίας, πανσοφίας καὶ μεταφυσικῆς καὶ ἠθικῆς παντελειότητος του καὶ πανδημιουργικότητος του. Ὁ Θεός εἶναι ὁ πάνσοφος καὶ στοργικὸς πατέρας ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ ὅλα τὰ δημιουργήματά του μέσα σ' ὅλη τὴν ἄπειρη καὶ αἰώνια Δημιουργία εἶναι παιδιὰ του, θεῖα δημιουργήματά του.

Κατὰ τὴ Μεταφυσικὴ Θεολογία τοῦ πρώτου μεταφυσικοῦ καὶ θεολόγου ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ ὅλων τῶν αἰώνων, τοῦ Πλάτωνος, ὁ Θεός, ὡς δη-

1. Ἡ κοσμοθεωρία τοῦ μεταφυσικοῦ Δυϊσμοῦ, στὸ νόημα τῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας τοῦ Θεϊσμοῦ, στὸ φῶς τῶν θεωριῶν τῆς Νέας Φυσικῆς τοῦ 20οῦ αἰῶνα δὲν εὐσταθεῖ. Κατὰ τὴ Νέα Φυσικὴ τὸ Πᾶν εἶναι Ἐν (Κερ. τὸ πρόβλημα τῆς ἐνότητος τοῦ Σύμπαντος) καὶ τὸ Πᾶν — Ἐν, κατὰ τὴν κοσμοθεωρία τοῦ μονιστικοῦ Σπιριτουαλιστικοῦ ἢ μεταφυσικοῦ σπιριτουαλιστικοῦ Ρεαλισμοῦ, εἶναι πνευματικόν.

μιουργός τοῦ Σύμπαντος, ἐδημιούργησε ὅλο τὸν Κόσμο ἀπὸ ξεχείλισμα ἠθικῆς πληρότητας, ἀπὸ ἀγαθότητα. (« Ἀγαθὸς ἦν (ὁ Θεὸς) καὶ πάντα ὅ,τι μάλιστα γενέσθαι ἐβουλήθη παραπλήσια ἑαυτῷ . . . ») (Τιμ. 29Ε — 30Α). Καὶ ἀπάνω στὴ θεϊκὴ αὐτὴ πρώτη ἀρχὴ ὅλης τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος ἢ Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ἐθεμελίωσε ὅλη τὴ θεολογία της. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος, ἢ κορυφὴ ὅλων τῶν κορυφῶν τοῦ ἀθάνατου πνεύματος τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδας, στὰ μάτια ὅλων τῶν μεγάλων πνευματικῶν μελετητῶν καὶ φιλοσόφων τῆς Ἱστορίας τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, εἶναι τὸ μοναδικὸ αἰώνιο θεμέλιο ὅλων τῶν θεμελίων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δίχως τὸ φῶς τοῦ ἱεροῦ καὶ θείου Ἑλληνικοῦ Λόγου, δίχως τὸ φῶς τῆς Μεταρυσικῆς — Θεολογίας τοῦ θείου Πλάτωνος, δὲ θὰ κατορθωνόταν ποτὲ νὰ θεμελιωθῇ ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τὴ μορφὴ ποὺ ἐπῆρε καὶ ποὺ μ' αὐτὴ κατωρθώθηκε νὰ ἐπιβληθῇ ὡς ἡ ἀληθινώτερη, πνευματικώτερη, ὑψηλότερη καὶ τελειότερη θρησκεία ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας. Δίχως τὴ Φιλοσοφία — Θεολογία τοῦ Πλάτωνος, χωρὶς καμμιά ἀπολύτως ἀμφιβολία, θὰ ἦταν τελείως ἄλλη ἡ ὄψη ὅλου τοῦ Κόσμου.

III. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Τὸ τρίτο καὶ τελευταῖο θέμα τῆς φιλοσοφικῆς θεώρησης τοῦ προβλήματος τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ θέμα τῶν φιλοσοφικῶν ἀποδείξεων τῆς ὑπαρξης τοῦ Θεοῦ. Ἰδὸν θέμα αὐτὸ εἶναι τὸ σοβαρότατο καὶ σπουδαιότατο θέμα τῆς ζωῆς τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ Σύμπαν καὶ συνεπῶς τὸ ὑψηλότατο θέμα τῆς Φιλοσοφίας, ὡς Θεολογίας. Καὶ ἀκριβῶς ἡ θέση αὐτὴ τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ ἡ ἀπειρὴ σημασία καὶ ἀξία τοῦ φωτισμοῦ του γιὰ τὴν ὑπαρξη καὶ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἱστορικὴ μοῖρα τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸν Κόσμο ὠδήγησε τὸ Ἀνθρώπινο Πνεῦμα, στὴν πνευματικὴ ζωὴ ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας καὶ ἰδίως στὴν Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, στὴν ἀναζήτηση καὶ οἰκοδόμηση, ὕστερ' ἀπὸ μακρότατους καὶ σκληρότατους καὶ τιτανικοὺς ὑπερανθρώπινους πνευματικοὺς καὶ ἠθικοὺς ἀγῶνες, ὠρισμένων θεωρητικῶν ἀποδείξεων τῆς ὑπαρξης τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ ἀποδείξεις αὐτὲς ἔχουν ἀπειρὴ ἀξία γιὰ τὸ φωτισμὸ ὄχι μόνο τοῦ προβλήματος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ προβλήματος τῆς Ἀθανασίας. Στὸ φῶς τῆς ὀρθῆς Φιλοσοφίας καὶ τὰ δύο προβλήματα, τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀθανασίας, εἶναι οὐσιαστικὰ ἀλληλένδετα καὶ στὸ βάθος ἀποτελοῦν ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόβλημα, τὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξης τοῦ ὑπερβατικοῦ νοητοῦ μεταρυσικοῦ κόσμου τῶν καθαρῶν πνευματικῶν οὐσιῶν. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ προβλήματα εἶναι διῶ πτυχῆς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φιλοσοφικοῦ προβλήματος, τοῦ ὄντολογικοῦ ἢ μεταρυσικοῦ προβλήματος. Καὶ ἡ ὀλοκλήρωση τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης καὶ διερεῦνησης καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ διαφωτισμοῦ τοῦ προβλήματος τῆς